

Голас Радзімы

№ 8 (1786)
24 лютага 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

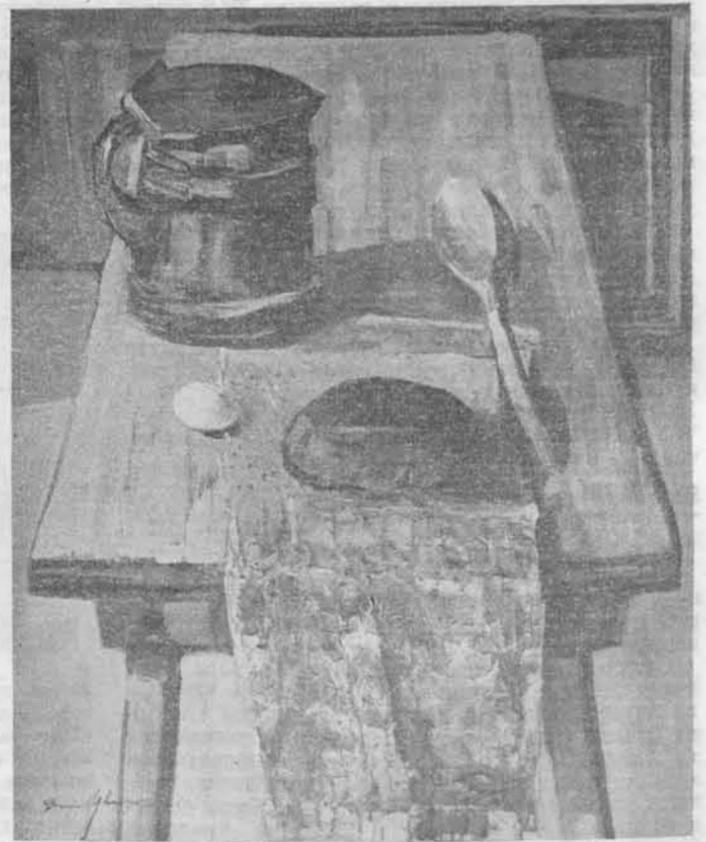

Да 70-годдзя народнага мастака БССР, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі рэспублікі Віталія Цвірка ў Палацы мастацтва ў Мінску адкрылася яго персанальная выстаўка. Амаль 150 работ — пейзажаў, акварэлей, нацюрмортаў прадстаўлена ў экспазіцыі, якую сам мастак лічыць этапнай у сваёй творчасці. На сёлетняй выстаўцы большасць твораў — плён працы апошніх трох-чатырох гадоў і лепшыя старыя работы — калейдаскоп краявідаў беларускай прыроды. Выдатным майстрам пейзажа называюць Віталія Цвірку, мастака самабытнага і глыбока нацыянальнага. Ён аб'ездзіў кіламетры дарог і прасёлкаў па Гродзеншчыне, Прыдняпроўі і Палессі, і з гэтых паездак, акрамя эцюдаў, прывозіў свае лепшыя пейзажныя палотны. Улюбёны ў прыгажосць роднага краю, мастак апеў і ўславіў яго ў мастацтве. Колеры яго жывапісу перадаюць мяккі каларыт беларускай прыроды, прыцішанае гучанне яе фарбаў. Некаторыя яго акварэлі і сапраўды быццам абмыты дажджом, настолькі яны свежыя і празрыстыя.

Вельмі любіць мастак зімовую пару, вясну і восень. Ён пільна ўглядаецца ў пераходны стан прыроды, занатоўваючы для ўсіх аднойчы пабачанае, адчутае, непаўторнае... І ажывае на палотнах светлы і мілы вобраз Радзімы.

За вялікія заслугі ў развіцці савецкага выяўленчага мастацтва і з нагоды юбілею беларускі мастак Віталь Цвірка ўзнагароджаны ордэнам Дружбы народаў.

НА ЗДЫМКАХ: работы В. ЦВІРКІ «Прыпяць», «Нацюрморт з галінкай рабіны», «Адыходзячае», «Вясковы нацюрморт».

падзеі • людзі • факты

УДЗЯЧНАСЦЬ ПАТОМКАУ

ПОМНІК ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

Неўміручы подзвіг нашай Радзімы ў бітве з фашызмам увекавечыць манумент Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гадоў. Палітбюро ЦК КПСС адобрыла праектны прапанову па помніку Перамогі і музей Вялікай Айчыннай вайны з залай Славы. Ансамбль ствараецца ў Маскве на Паклоннай гары.

Помнік з чырвонага граніту будзе ўяўляць сабой многафігурную кампазіцыю, якая раскрывае тэму «народ-пераможца».

Мастацкім летапісам Вялікай Айчыннай стане музей, арганічна ўключаны ў ансамбль. Яго экспанаты — творы розных відаў і жанраў выяўленчага мастацтва — перададуць атмасферу ўсіх і 418 дзён і начэй вайны — суровых і гераічных, што няўхільна набліжалі краіну да перамогі.

Найбольш каштоўныя рэліквіі вырашана прадставіць у зале Славы. На беламармуровых стэлах будуць высечаны імёны Герояў Савецкага Саюза і поўных кавалераў ордэна Славы. Тут жа будуць устаноўлены бюсты буйнейшых военачальнікаў часоў Вялікай Айчыннай вайны.

Узвядзенне новага помніка будзе данінай вялікай удзячнасці патомкаў тым, хто жыццём сваім заплаціў за наша сённяшняе шчасце, хто выстаў і перамог.

З ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

АСУДЖЭННЕ РАСІЗМУ

У Жэневе працягвае сваю работу Камісія па правах чалавека. Выступаючы па пытанню аб праве народаў на самавызначэнне, прадстаўнік Беларускай ССР пры аддзяленні ААН у Жэневе В. Грэкаў адзначае, што прынятая Генеральнай Асамблеяй ААН Дэкларацыя аб прадстаўленні незалежнасці каланіяльным краінам і народам стала праграмай барацьбы народаў за сваё вызваленне. Цяпер у ААН амаль дзве трэці членаў — былыя калоніі або залежныя тэрыторыі. У гэтым трэба бачыць красамоўнае адлюстраванне змен, якія адбыліся ў свеце, неадольнай сілы нацыянальна-вызваленчага руху. Аднак сумна, працягваюць прамоўца, што права на самавызначэнне ўсё яшчэ пазбаўлены народы ПАР, Намібіі, арабскі народ Палестыны, народы шэрагу астраўных тэрыторый у Сусветным акіяне.

У ходзе пасяджэння Камісіі было разгледжана пытанне аб дапамозе, аказваемай рэжыму ПАР з боку заходніх краін, прадстаўлены дакументы, якія неабвержна сведчаць аб тым, што банкі, прамысловыя, транспартныя, страхавыя і іншыя кампаніі ЗША, ФРГ, Англіі і іншых краін Захаду заўзята супрацоўнічаюць з ПАР. Прадстаўнік БССР у Камісіі С. Агурцоў у сваім выступленні адзначае, што дзеля захавання сваіх прыбыткаў і стратэгічных пазіцый на поўдні Афрыкі заходнія краіны аказваюць шырокую фінансавую, тэхнічную і іншую падтрымку тым, супраць каго рашуча выступае ўся сусветная грамадскасць.

Дэлегацыя Беларускай ССР рашуча патрабуе спынення ўсіх відаў дапамогі расіскаму рэжыму Прэторыі, поўнай міжнароднай ізаляцыі ашалелых расістаў ПАР, выказвае падтрымку справядливой барацьбе народаў Паўднёвай Афрыкі за свабоду.

УРАЧЫСТЫ ВЕЧАР

З НАГОДЫ 35-й ГАДАВІНЫ

17 лютага адбыўся ўрачысты вечар працоўных Беларускай сталіцы, прысвечаны 35-й гадавіне Дагавора аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж СССР і Венгрыяй.

Выступаючы на вечары, старшыня Беларускага аддзялення Таварыства савецка-венгерскай дружбы, міністр асветы БССР М. Мінкевіч адзначае, што заключэнне дагавора садзейнічала ўмацаванню заваёў сацыялізму ў Венгрыі, стала трывалым падмуркам развіцця савецка-венгерскіх дружалюбных сувязей у палітычнай, эканамічнай, навуковай, культурнай і іншых галінах. Было падкрэслена, што Беларусь уносіць значны ўклад у развіццё адносін паміж дзвюма краінамі.

З венгерскага боку з прававой перад прысутнымі выступіў саветнік пасольства ВНР у СССР Д. Хегедзюш. Ён сказаў, што працоўныя Венгрыі высокая цэняць і ганарацца сяброўствам з Савецкім Саюзам.

На ўрачыстым вечары прысутнічалі сакратар ЦК КПБ М. Дзямянцей і іншыя кіраўнікі рэспублікі, а таксама генеральныя консулы ГДР і ПНР у Мінску П. Якабс і Я. Рачкоўскі.

У зале знаходзіліся грамадзяне ВНР, якія вучацца ў навуковых устаноўах сталіцы.

ВЫСТАУКІ

МЭБЛЯ СА СЛАВЕНІ

З 15 да 19 лютага ў Мінскім Палацы спорту прадавала спецыялізаваная выстаўка мэблі, вырабленай вытворча-гандлёвым аб'яднаннем «Славеніялес».

Выступаючы на адкрыцці выстаўкі, член Выканаўчага веда Скупшчыны СР Славеніі, старшыня рэспубліканскага камітэта па навуцы і тэхніцы Эрык Врэнка адзначае, што даная экспазіцыя з'яўляецца красамоўным сведчаннем паспяховага ажыццяўлення дагаворанасці аб далейшым развіцці ўзаемнага супрацоўніцтва, якая была дасягнута падчас знаходжання на Беларусі ўрадавай дэлегацыі Сацыялістычнай Рэспублікі Славеніі. Эрык Врэнка сказаў, што знаходжанне ў Мін-

ску славенскіх спецыялістаў будзе спрыяць далейшаму ўмацаванню дружбы і шырокага супрацоўніцтва паміж народамі нашых краін.

Гасцей са Славеніі цёпла вітаў міністр жыллёва-камунальнай гаспадаркі БССР А. Бязлюдаў. НА ЗДЫМКУ: у зале выстаўкі.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

ЖЭК НА ВЕСЦЫ

У калгасе «Перамога» Маларыцкага раёна створаны адзін з першых на Беларусі жыллёва-эксплуатацыйны кааператыву. Разгледжаны праекты будучых катэджаў-сядзіб, вызначаны месцы іхняга будаўніцтва. Кватэры ў гэтых дамах будуць мець усе выгоды. Распачата будаўніцтва.

Дапамагаць кааператыву абавязаліся калгас. Ён выдзеліць неабходныя грашовыя сумы для членаў кааператыву.

Клопат кіраўніцтва калгаса аб жыллёвых і бытавых умовах працоўнікоў дае свой плён: зараз гаспадарка ўсё імклівей крочыць шляхам уздыму.

СЕЛЕКЦЫЯНЕРЫ — ПОЛЮ

Рэкардсменкай па ўраджайнасці сярод яравых збожжавых культур паказала сябе пшаніца «беларуская-80», выведзеная вучонымі Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства. На дзяржаўных выпрабаваннях з занятых ёю плошчаў сабраныя на 50-60 цэнтнераў збожжа з гектара. У калгасы і саўгасы рэспублікі пачата адгрузка насення са спецыялізаваных прадпрыемстваў.

Селекцыянеры размнажаюць таксама насенне прадукцыйнага, устойлівага да палягання ячменю «заазерскі-534», іншых скараспелых сартоў, добра прыстасаваных да кліматычных умоў Беларусі. У вытворчасць укараняецца грэчка «іскра» і «чарнаплодная» з ураджайнасцю да 26 цэнтнераў з гектара, што значна вышэй патэнцыяльных магчымасцей іх папярэдніц. Яравыя культуры дапоўняць таксама багатыя бялком зернебабовыя: гарох, кармавы лубін, віка.

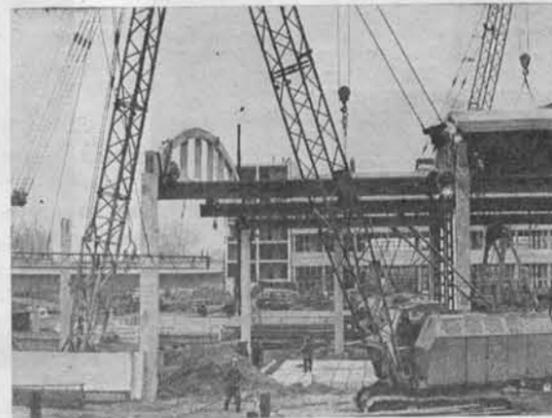
За апошнія пяць гадоў у інстытуце выведзена і перададзена на выпрабаванне звыш сарака сартоў збожжавых, зернебабовых і крупяных культур.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

НА ПРАЕКТНУЮ МАГУТНАСЦЬ

На праектную магутнасць выведзена буйнейшая ў краіне вытворчасць па выпрацоўцы дыметылтэтрафталату — асноўнай сыравіны для атрымання лаўсанавай ніці ў магілёўскім вытворчым аб'яднанні «Хімвалакно». Штогод яно будзе даваць для хімічнай «пражы». Праектны рубеж дасягнут усяго за паўгода — удвая хутчэй, чым прадугледжана нарматыўнымі тэрмінамі.

З выходам на праектную магутнасць новай буйной вытворчасці каштоўнай зыходнай сыравінай цяпер поўнаасцю забяспечваюцца патрэбнасці магілёўскага аб'яднання «Хімвалакно», іншых прадпрыемстваў краіны. Павялічаны пастаўкі яго на экспарт.

Амаль на 40 тысяч квадратных метраў пашырыла свае плошчы ў 1982 годзе вытворчае аб'яднанне «Гомсельмаш». Сёлета тут будзе здадзены ў эксплуатацыю яшчэ адзін цэх па выпуску дваццаці тысяч жніяраў для самаходных кармаўборачных камбайнаў КСК-100 і столькі ж прычэпных камбайнаў КПКУ-75. НА ЗДЫМКУ: будаўніцтва новых плошчаў «Гомсельмаша».

ПРАЙШЛО ДВА ГАДЫ

ПАСЛЯ ХХVІ З'ЕЗДА КПСС:

ШТО ДАСЯГНУТА?

МЭТА
ЗАСТАЕЦА НЯЗМЕННАЙ

Два гады назад [з 23 лютага па 3 сакавіка 1981 года] у Маскве праходзіў ХХVІ з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Ён стаў важнай, этапнай вяхой у жыцці партыі і ўсяго савецкага грамадства.

ВЫРАЗНІК ВОЛІ ПАРТЫІ

Шырыня прадстаўніцтва, паўната інфармацыі, права прымаць асноватворныя партыйныя дакументы, выпрацоўка генеральнага курсу, палітычную стратэгію і тактыку заўсёды робяць з'езды савецкіх камуністаў самым аўтарытэтным кіруючым органам партыі, выразнікам яе волі і думак.

ХХVІ з'езд КПСС даў дакладныя, абгрунтаваныя адказы на карэнныя пытанні развіцця савецкага грамадства на рубяжы 80-х гадоў. Ён намеціў асноўныя напрамкі эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981—1985 гады і да канца гэтага дзесяцігоддзя, прыняў вялікую і ясную праграму барацьбы за мір і сацыяльны прагрэс. Доўгатэрміновая стратэгія партыі нацэлена на тое, каб савецкія людзі год ад году жылі лепш, каб іх праца прыносила больш важкія вынікі, каб сацыялістычны лад усё больш поўна раскрываў для працоўных сваю гуманную сутнасць і стваральныя магчымасці.

МАЙСТЭРСТВА КІРАВАННЯ І ПАЛІТЫКІ

Самым галоўным у рабоце партыі, занадаў Ленін, з'яўляецца ўменне ўлічваць спецыфіку кожнага этапу грамадскага развіцця і своеасабліваць задачы, што паўстаюць перад партыяй. «Усё майстэрства кіравання і палітыкі, — гаварыў ён, — заключаецца ў тым, каб своечасова ўлічыць і ведаць, дзе сканцэнтравана свае галоўныя сілы і ўвагу». На сваіх з'ездах КПСС вызначае характэрныя асаблівасці кожнага перыяду ў развіцці краіны, вылучае сярод праблем грамадскага жыцця галоўнае звяно, канцэнтруе на ім увагу партыі і ўсіх працоўных.

Такім званом ХХVІ з'езд назваў праблему інтэнсіфікацыі вытворчасці. Перавод народнай гаспадаркі СССР на рэйкі інтэнсіўнага развіцця па сваіх гістарычных маштабах, значэнню і выніках ставіцца, напрыклад, у адзін шэраг з такім глыбокім пераўтварэннем, як праведзеная ў краіне сацыялістычная індустрыялізацыя, якая карэнным чынам змяніла аблічча СССР. Партыя зыходзіць з таго, што ў 80-я гады закладаецца фундамент той структуры народнай гаспадаркі, якая будзе ўяўляць сабой інтэграцыю навукі і вытворчасці, саюз творчай думкі і працы.

ДАСЯГНЕННІ І ПРАБЛЕМЫ

Два гады, якія прайшлі пасля з'езда, паказалі, што савецкае грамадства зрабіла прыкметны крок наперад па ўсіх важнейшых напрамках сацыяльна-эканамічнага развіцця. СССР няўхільна нарошчвае свой вытворчы патэнцыял. Асноўныя фонды выраслі за два гады больш чым на 200 мільярдаў рублёў. У 1983 годзе ў народную гаспадарку будзе ўкладзена амаль 145 мільярдаў рублёў, у тым ліку каля 47 мільярдаў — на далейшае развіццё аграпрамысловага комплексу.

Прайшоўшыя гады былі таксама перыядам далейшага павелічэння нацыянальнага даходу, вытворчасці прадукцыі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, росту даходаў рабочых і служачых, паліяўнення іх жыллёвых і культурна-бытавых умоў, павышэння прадукцыйнасці працы, за кошт якой у цэлым па краіне атрымана амаль тры чвэрці прыросту вытворчасці.

Партыя, яе Цэнтральны Камітэт звяртаюць на сваіх пленумах дасягнутае з устаноўкамі ХХVІ з'езда КПСС, з выпрацаванай ім стратэгіяй. Паспехі савецкай эканомікі бяспрэчныя. Аднак лістападаўскі (1982 года) Пленум ЦК партыі адзначае, што ў народнай гаспадарцы ёсць нямаля нявырашаных праблем. Партыю і савецкія людзей не задавальняюць тэмпы (у 1982 годзе — 2 працэнты), якімі расце галоўны паказчык эфектыўнасці эканомікі — прадукцыйнасць працы. Ёсць неадпаведнасць у развіцці сыравінных і перапрацоўчых галін. Пакуль уведзены ў дзеянне яшчэ не ўсе рэзервы краіны.

Партыя заклікала гаспадарчых кіраўнікоў, усе 18 мільёнаў камуністаў, дзяржаўныя і грамадскія арганізацыі ўдасканаліваць сёлета сваю работу з тым, каб дзяржаўны план эканамічнага і сацыяльнага развіцця быў не толькі выкананы, але і перавыкананы. У гэтых паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу ў дадзены план уключна было чым 1 000 заданых па асваенню новых відаў прадукцыі (каля 4 000 відаў машын, абсталявання, прыбораў, матэрыялаў) і звыш 300 заданых па ўкараненню новых тэхналогій і мерапрыемстваў па механізацыі і аўтаматызацыі вытворчасці.

Заклік партыі і далей удасканаліваць работу, умацоўваць дысцыпліну працы знайшоў добры водгук на заводах і будоўлях, у арганізацыях і ўстановах.

Дзмітрый ГАЙМАКОУ.

ГРАМАДСКАЕ ХАРЧАВАННЕ ШКОЛЬНІКАЎ

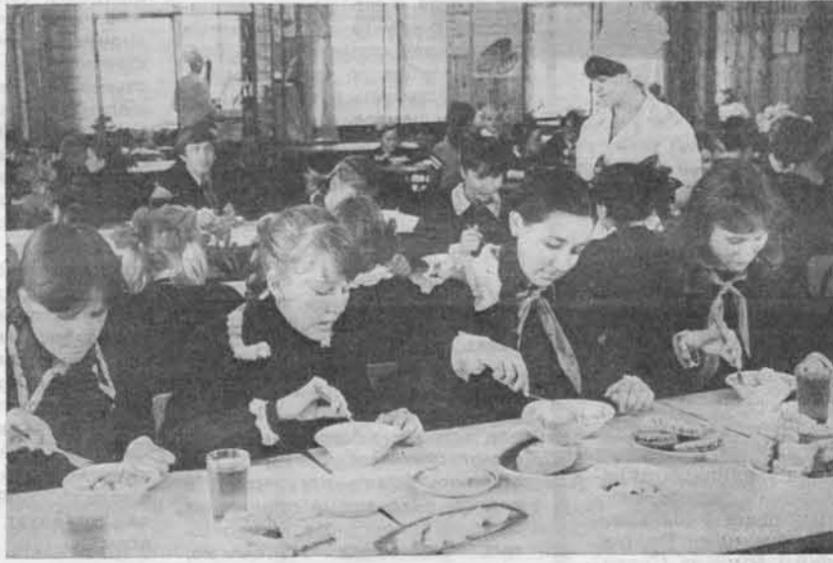
Усіх вучняў Магілёва ўзяў на «абслугоўванне» адзіны міжшкольны камбінат грамадскага харчавання. Ён поўнасю забяспечвае сталовыя і буфеты 32 школ горада мяса-рыбнымі, мучнымі і іншымі паўфабрыкатамі, малочнымі, кандытарскімі вырабамі і гароднінай. Рыхтуюць іх з улікам двухтыднёвага меню, складзенага сумесна работнікамі аховы здароўя, народнай аду-

кацыі і грамадскага харчавання. Якасць усёй выпускаемай прадукцыі штодзённа кантралюе лабараторыя. Цэхі камбіната аснашчаны найбольшым абсталяваннем і механізмамі, халадзільнымі ўстаноўкамі, складскімі памяшканнямі. Многае зроблена тут уласнымі сіламі. Напрыклад, створаны свой цэх па прыгатаванню локшыны хатняй, блінчыкаў з начынкай, комплекс па-

апрацоўцы птушкі. Калектывы шэфствуючых заводаў дапамаглі вырабіць патрэбнае абсталяванне. Стварэнне адзінага школьнага камбіната дазволіла поўнасю вырашыць праблему гарачага харчавання ўсіх навучэнцаў горада. Разнастайным стала меню, павысілася якасць прыгатавання ежы. **НА ЗДЫМКАХ:** якасць прадукцыі камбіната кантра-

лююць работніцы лабараторыі Людміла ЛЯШЧЫНСКАЯ, Тамара ЛЯОНАВА і Наталля КУНЦЭВІЧ; чайны стол пры сталовай СШ № 32. У час перапынку дзеці могуць выпіць тут шклянку чаю; смачную і каларыйную ежу гатуе дзецяцм кухар Галіна ВОЙНІЧ; у сталовай сярэдняй школы № 32 горада Магілёва.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

«ПАРТЫЗАНКА» «ЗОЛУШКА»...

Харчовай праграмай прадугледжваецца значнае палепшэнне забяспячэння насельніцтва садавінай і ягадамі за кошт далейшага павелічэння вытворчасці і ўздыму іх якасці. У гэтым напрамку плённа працуюць супрацоўнікі лабараторыі ягадных культур Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбы і плодагародніцтва. Тут групай селекцыянераў пад кіраўніцтвам доктара біялагічных навук А. Валозіна ствараюцца новыя гатункі ягадных раслін, і сярод іх першае месца займаюць чорныя парэчкі. Новыя сарты іх выводзяцца на шырокай генетычнай аснове з выкарыстаннем трох парэчак: еўрапейскага і сibirскага падвідаў і парэчкі-дзікушы.

Толькі за апошнія гады вядзены высакаякасныя гатункі: «Мінай Шмыроў», «Партызанка», «Паўлінка», «Пілот Мамкін», «Золушка», «Кантата-50», «беларуская салодкая», якія валодаюць высокай самаплоднасцю, маюць добрую зімастойкасць, забяспечваюць штогадовую гарантаную ўраджайнасць, а гэта вельмі важна для планавага вядзення гаспадаркі.

Новыя гатункі чорных парэчак добра растуць і паспяхова пладаносяць у розных глебава-кліматчных умовах нашай краіны, і таму яны ўжо раянаваны па Беларусі і Літве, а таксама па 31 вобласці РСФСР, Украінскай і Казахскай ССР. Апрача таго, забяспечана выпрабаванне новых гатункаў на 107 дзяржгатункаўчастках, і раянаванне іх працягваецца. Беларускія чорныя парэчкі выпрабавваюцца ў Балгарыі, Чэхаславакіі, Венгрыі, Румыніі, а таксама ў Індыі і Англіі.

Новыя гатункі беларускіх чорных парэчак атрымалі высокую ацэнку на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР.

А. БАЯРОВІЧ.

НЕ ВАРТА занадта сур'ёзна адносіцца да яшчэ адной нарады, якая закончыцца аднадушнасцю на словах, папярэджвала парыжская «Эко» напярэдадні адкрыцця ў Жэневе 38-й сесіі ГПГТ (Генеральнага пагаднення аб гандлі і тарифах). Аднак рэчаіснасць аказалася больш змрочнай, чым прагноз: удзельнікі нарады па праблемах сусветнага гандлю не змаглі нават на словах прыйсці да адзінай думкі.

Кожны абвінавачваў усіх астатніх у пратэктывізме, патрабаваў гандлёвых ілгот, нічога не абцяючы ўзамен. І калі ў чым і былі аднадушныя аглядалынікі, што пісалі пра сесію, дык у тым, што вось-вось разгарыцца небывалая вайна». Тым больш, што амерыканскі прадстаўнік Уільям Брок ужо паспеў заявіць, што ЗША могуць абараніць свае інтарэсы і без ГПГТ.

Але вось што цікава. Сусветная прэса пісала ў асноўным пра супярэчнасці паміж ЗША, Японіяй і Еўрапейскай эканамічнай супольнасцю (ЕЭС), падрабязна разбіраў прычыны ўважэння пратэктывінісцкіх мер і аналізавала магчымыя вынікі, супастаўляла эканамічны патэнцыял «трох гігантаў», іх развіццё. І пры гэтым ні слова не сказала, што сусветны гандаль не абмяжоўваецца адносінамі паміж імі. ГПГТ аб'ядноўвае 117 кра-

НЕ ЗБРОЯ ПАЛІТЫЧНАГА НАЦІСКУ, А ФАКТАР УМАЦАВАННЯ МІРУ

БУДУЧАЕ СУСВЕТНАГА ГАНДЛЮ

ін, якія ў той або іншай форме прымаюць у ім удзел. На Жэнеўскай сесіі прысутнічалі прадстаўнікі 88 краін, у тым ліку 60 — што сталі на шлях развіцця. У большасці з іх склаўся дэфіцыт у гандлёвым балансе 1981 года (да 80 мільярдаў долараў). А ў тых нямногіх краінах, што сталі на шлях развіцця, у якіх эканоміка залежыць ад экспарту нафты, становіцца сальда ў гэтым жа годзе скарацілася на 50 мільярдаў долараў. Трэці свет аблытаны даўгамі, якія перавышаюць 500 мільярдаў долараў. Пагадзіць іх можна толькі ў выніку расшырэння экспарту. Аднак гэтыя праблемы не разглядаліся на сесіі.

Ёсць свае праблемы і ў гандлі Усход — Запад. Летас узаемны таварабарот СССР і іншых еўрапейскіх краін — членаў СЭУ з Захадам скараціўся на 4 мільярды долараў (для параўнання — таварабарот сацыялістычных краін з краінамі, што сталі на шлях развіцця, вырас на 3 мільярды долараў). Між тым Польшча, Чэхаславакія, Румынія, Венгрыя, Куба таксама ўваходзяць у ГПГТ і маглі б разлічваць на абмеркаванне сва-

іх гандлёвых перспектыв у сёлетняй сесіі.

І ў тым і ў іншым выпадку прычына зніжэння таварабароту адна — нежаданне краін Захаду, у першую чаргу ЗША, прызнаць рэальна існуючага свету, у якім сацыялістычныя краіны адгрываюць усё большую ролю, павялічваюць сваю долю ў сусветнай вытворчасці і міжнародным абмене.

Пратэктывізм і парушэнне норм міжнароднага гандлю ў адносінах да сацыялістычных краін і краін, што сталі на шлях развіцця, сталі звычайнай практыкай. Няма нічога дзіўнага і ў тым, што пры пагаршэнні эканамічнага становішча яна была прыменена і ў адносінах краін Захаду паміж сабой.

Ці ёсць альтэрнатыва развіццю сусветнага гандлю апрача «гандлёвых войнаў»?

СССР лічыць — так. Рост яго ўласнага знешнегандлёвага абароту (1980 год — 94 мільярды рублёў, 1981 — 110 мільярдаў рублёў, першая палова 1982-га — 60 мільярдаў рублёў) гаворыць на карысць савецкай гандлёвай палітыкі.

Сутнасць яе простая. СССР ніколі не выкары-

стоўваў гандаль як зброю, як сродак эканамічнага і палітычнага націску. Ён бацьчы у ім і добры сродак задавальнення матэрыяльных інтарэсаў краін, якія ўдзельнічаюць у ім, і магутны фактар умацавання міру і добрых адносін паміж народамі. Як адзначаў на лістападаўскім (1982 года) Пленуме Генеральны сакратар ЦК КПСС Юрый Андропоў, «санкцыі ні супраць каго мы не ўводзілі, ад падпісаных дагавораў і пагадненняў не адмаўляліся, пачатых перагавораў не перапынялі».

СССР вядзе гандаль на раўнапраўнай і ўзаемавыгаднай аснове, многія яго здзелкі вызначаюцца буйнымі маштабамі і доўгатэрміновасцю. Гэта дазваляе партнёрам планаваць вытворчасць экспертных тавараў на 5—10 і больш год і на столькі ж — атрымліваць неабходную ім сыравіну або прадукцыю.

СССР у сваіх гандлёвых адносінах з разуменнем ставіцца да патрэб партнёраў. Так, сацыялістычныя краіны Еўропы задавальняюць за кошт савецкіх паставак большую частку сваіх патрэбнас-

цей у энергетычнай і прамысловай сыравіне, што надзейна гарантуе незалежнасць ад чарды цен на сусветных рынках. У гандлі з краінамі, што сталі на шлях развіцця, заахвочваецца прамысловы экспарт, практыкуецца льготнае кредытаванне, адменены ўсе пошліны на ўвоз тавараў у СССР. Улічваюцца і лакаданны заходніх партнёраў. Напярэдадні, што пагадненне «газ — трубы» было заключана па іх прапанове і ўнясе свой уклад у вырашэнне энергетычных праблем Заходняй Еўропы.

СССР прапаноўваў і прапаноўвае ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва ва ўсіх галінах эканомікі, якое значна расшырае сферы традыцыйнага гандлю — прамысловую каперацыю, рэалізацыю сумесных праектаў і да т. п.

Савецкая альтэрнатыва сусветнага гандлю — не эксларацыя. Прэса розных краін прыводзіла дастаткова пераканаўчыя падлікі, як гандаль з СССР змякчаў вынікі крызісаў, забяспечваў занятасць, даваў магчымасць развіваць вытворчасць і экспарт. І калі ўжо гутарка пайшла пра будучае сусветнага гандлю, то не ўлічваць наяўнасць такой альтэрнатывы, якая робіць непасрэднымі ўплыў на фарміраванне новага міжнароднага эканамічнага парадку, значыла б загадзя адмовіцца ад магчымасці вырашэння гэтых вельмі няпростых праблем.

Уладзімір МЫТАРАЎ.

пішуць землякі

НЕЗАБЫЎНЫЯ СУСТРЭЧЫ

Прама скажам: не часта нам, хто жыве далёка ад Радзімы, даводзіцца сустракацца ў сябе дома з прадстаўнікамі беларускага мастацтва. Таму прыезд дэлегацыі Беларускага таварыства дружбы і Беларускага таварыства «Радзіма», у складзе якой былі і артысты, стаў сапраўднай падзеяй у жыцці суайчыннікаў нашага горада Эдмантана. У першы дзень прыезду гасцей Таварыства аб'яднаных украінскіх канадцаў наладзілі прыём у іх гонар. Мы з вялікай увагай праслухалі выступленне старшын прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі Леаніда Сарвіры, у якім ён раскажаў пра дасягненні Савецкай Беларусі, пра нястомнае імкненне Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада змагацца за трывалы мир ва ўсім свеце.

На наступны дзень у тэатры ўніверсітэта Альберты адбыўся канцэрт. Зала была перапоўнена. Магу шчыра прызнацца, што ўсе глядачы засталіся вельмі задаволеныя, канцэрт удаўся на славу. Я не мастацтвазнаўца і не буду падрабязна гаварыць пра асобныя нумары, скажу толькі, што канцэрт перавысіў усе нашы чаканні. Салістаў Беларускага тэатра оперы і балета Ніну Казлову і Віктара Скарабагатава слухачы па некалькі разоў выклікалі на сцэну і апладысмантамі прымушалі выконваць усё новае і новае песні. Выступленне танцавальнага ансамбля «Вянок» з Магілёва проста зачаравала глядачоў. Беларускія, украінскія, рускія, малдаўскія і цыганскія народныя танцы выконваліся ў маляўнічых нацыянальных касцюмах. Такіх прыгожых касцюмаў мне яшчэ не даводзілася бачыць. Кожны нумар суправаджаў бурай апладысмантаў. Але асабліва спадабаўся глядачам танец дружбы, у якім былі прадстаўлены розныя народы нашай неабсяжнай Радзімы. Гэты канцэрт прынёс нам сапраўдную асалоду. Нават калі пасля апошняга нумара апусцілася заслона, публіка яшчэ доўга не разыходзілася. Вельмі хацелася б, каб такія госці прыязджалі да нас часцей. Канцэрт глядзелі не толькі суайчыннікі, але і людзі розных нацыянальнасцей, што насяляюць Канаду. Для многіх гэта была першая магчымасць пазнаёміцца з савецкім мастацтвам, а значыць і лепш зразумець наш родны народ. Калі людзі будуць лепш ведаць адзін аднаго, ім будзе лягчэй сумесна адстойваць мир на планеце і будаваць сваё будучае.

Канада.

Васіль БАЛАЙ.

ЖАДАЕМ НОВЫХ ПОСПЕХАЎ

Дарагія сябры, пішу вам па даручэнню членаў ванкуверскага аддзела Федэрацыі рускіх канадцаў. Большасць з нас выхадцы з Беларусі. Хаця мы ўжо доўгі час адарваны ад маці-Радзімы, але душа ў нас беларуская. Калі нам удаецца наведаць родныя мясціны, мы зведваем пачуццё радасці і гонару за тых вялікіх дасягненні, якіх дабіўся наш народ літаральна ва ўсіх галінах жыцця — і ў эканоміцы, і ў культуры. І ўсе мы бываем проста шчаслівымі, калі да нас у Канаду прыязджаюць з канцэртамі прадстаўнікі беларускага мастацтва. Многа хвалюючых, радасных мінут даставілі яны нам, калі наведлі нас у канцы мінулага года. Вясельныя танцы калектыву мастацкай самадзейнасці «Вянок» з горада Магілёва і выдатныя песні ў выкананні салістаў Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Ніны Казловой і Віктара Скарабагатава надоўга застануцца ў памяці ванкуверцаў. Хацелася б, каб такія сустрэчы былі больш частымі.

Мы ганарымся тым, што выйшлі з вялікага народа. Народа, які ўражвае свет дасягненнямі ў космасе і захапляе сваім мастацтвам. Народа, які робіць усё для таго, каб над нашай планетай было бязоблачнае мірнае неба, каб нашы дзеці мелі шчаслівае будучае. Жадаем вам вялікіх поспехаў у будаўніцтве новага грамадства, у барацьбе за мир ва ўсім свеце.

Канада.

Іван КЛІМЧУК.

Яшчэ зусім нядаўна за гэтымі хатамі былі палеткі, нівы. А сёння сусед-горад ушчыльную падступіў да вясковай украіны.
Фота З. АНДРОНАВА.

Основной резерв партии — комсомол [массовая организация молодежи в СССР]. Как влияет деятельность комсомолов на решение молодежи вступить в партию и какую цель преследуют при этом комсомольцы? В беседе с журналистом на эти вопросы отвечает секретарь парткома Минского тракторного завода Владимир ГАЛКО.

Первая встреча с партийным лидером крупнейшего в стране завода по производству колесных тракторов произошла... в дискотеке. Сюда, на праздник открытия молодежного центра завода, Владимира Галко с женой пригласили молодые коллеги — тракторостроители.

и направляющая сила всего советского общества. У нее накоплен огромный политический опыт. И передать его молодежи — наша обязанность.

В условиях крупного производства партийное руководство комсомолом направлено на воспитание активной жизненной позиции молодых людей. Это понятие многогранное. Мы хотим, например, чтобы юноши и девушки с первых же самостоятельных шагов чувствовали себя хозяевами завода, «повзрослому» ответственными за исход общего дела. Чтобы они не были механическими исполнителями, а видели перспективу, стремились к профессиональному росту, расширяли политический кругозор. Глав-

лах коммунистического труда, где не только знакомятся с опытом лучших рабочих, но и изучают народнохозяйственные планы партии. Многие к тому же без отрыва от производства учатся в техникумах и институтах. Кстати, я и сам в свое время, будучи комсомольцем, получил высшее образование заочно.

— Встречает ли понимание в среде комсомольцев руководящая роль партийцев?

— Никакой конфронтации здесь не бывает. Партия и комсомол строят свою деятельность на единой идейной основе — учении Маркса—Ленина. У нас общие цели и задачи, общие нравственные принципы.

СУЩЕСТВУЕТ ЛИ «ПАРТИЙНЫЙ ДИКТАТ»?

УБЕЖДЕНИЕ, А НЕ ВЫСОКИЕ СЛОВА

Центр организовали комсомольцы. Сами оборудовали подходящее помещение, продумали программу. И теперь после окончания рабочей смены здесь за чашкой кофе найдут себе интересных собеседников любители литературы и музыки, энтузиасты-коллекционеры и туристы, знатоки театра и желающие встретиться с кем-то из знаменитых ученых или специалистов... Всего 25 клубов по интересам будут действовать в новом молодежном центре.

ДОВЕРИЕ БЕЗ ОГРАНИЧЕНИЙ

— Часто ли вам приходится вот так «накоротке» встречаться с молодежью? — спросил я на следующий день уже в рабочем кабинете Владимира Галко.

— В такой обстановке, разумеется, не часто: мало времени, — ответил он. — Привычнее встречи в цехах, на комсомольских собраниях, где стараюсь бывать регулярно, в парткоме во время приема по личным вопросам, в молодежных объединениях. Но считаю, что интересно налаженный содержательный досуг — проблема не менее важная, чем, скажем, четкая организация производства. Мы должны воспитывать людей гармонично развитых, высокой культуры. И молодежный центр в этом смысле открывает дополнительные возможности для духовного роста тракторозаводцев. Конечно, в его работе партком будет оказывать нашим комсомольцам всяческую поддержку.

— Скажите, какое место в деятельности секретаря и всего парткома завода занимает в целом работа с комсомолом?

— Напомню слова Ленина: «Мы партия будущего, а будущее принадлежит молодежи». Из такого понимания роли молодежи в обществе партия исходит и сегодня. На МТЗ около десяти тысяч молодых рабочих. Из них свыше семи тысяч — комсомольцы. От них реально зависит успех производственной программы и общественной активность коллектива. Поэтому все без исключения формы работы парткома — организационные и воспитательные — в равной степени ориентированы и на молодежную аудиторию.

— Какова основная цель партийного влияния на комсомол?

— Комсомол — единственная в СССР общественная организация, деятельность которой определена Уставом КПСС. Это не означает какой-то зависимости комсомола, послушного «диктату партии». У комсомола свой Устав, своя независимая программа работы, свои избираемые органы руководства. Но компартия — руководящая

и направляющая сила всего советского общества. У нее накоплен огромный политический опыт. И передать его молодежи — наша обязанность.

Членство в комсомоле — прекрасная школа гражданской активности, продолжает Владимир Галко. Здесь молодые люди приобретают необходимый в партии опыт общественной деятельности. Так, свыше 880 заводских комсомольцев делегированы в руководящие органы своей организации. Многие сотни — в профсоюзные комитеты и народный контроль. Наравне со старшими товарищами они избираются в постоянно действующие производственные совещания, которые являются прямой формой участия рабочих в управлении производством. Треть депутатов, представляющих наш многотысячный коллектив в Советах народных депутатов всех ступеней, — комсомольцы. — Скажите, может партия положиться на таких людей? — спрашивает мой собеседник и сам отвечает. — Всегда и во всем.

КОНТРОЛЬ, А НЕ ОПЕКА

— Доверяя комсомолу ответственные участки хозяйственного и государственного строительства, мы не стремимся его опекают, — объясняет секретарь парткома. — Суть партийного руководства комсомолом состоит в том, чтобы, обеспечивая организационную самостоятельность Союза молодежи, требовательно и уважительно контролировать его работу, умело направлять и вести молодежь за собой.

— А какие средства использует для такого контроля партийная организация?

— Прежде всего — личное влияние коммунистов. Каждый десятый коммунист на заводе в порядке партийного поручения непосредственно работает с комсомолом. Молодыми коммунистами стали многие секретари первичных комсомольских организаций. Они привносят в работу своих звеньев особый дух дисциплины, организованности, политической активности. Сотни коммунистов — наставники молодежи. Так называют у нас рабочих, которые не только передают своим ученикам профессиональные навыки, но и жизненный, гражданственный опыт.

Одна из самых массовых форм партийной заботы о комсомоле — политическая учеба. На заводе действуют 140 кружков и семинаров, в которых занимаются три тысячи юношей и девушек. Они изучают основы марксистско-ленинской теории, актуальные вопросы политики партии на современном этапе, проблемы, связанные с борьбой за мир. Еще две тысячи учатся в шко-

Это не означает, что на заводе нет «молодежных» проблем. Но они рождены не взаимоотношением «отцов и детей», а скорее, особенностями нашей сегодняшней жизни, ее возросшим материальным уровнем. Например, молодые люди сегодня наряду с денежным вознаграждением хотят получить от работы и моральное удовлетворение. Но не всегда сами предпринимают для этого все необходимое. Встречается и откровенная пассивность по принципу «моя хата с краю». Недорабатывают еще комсомольцы в области рациональной организации рабочего времени молодых рабочих. Эти проблемы изучает партийная организация, заводские социологи и психологи.

ПРАВО БЫТЬ ВПЕРЕДИ

За ответом на вопросы, почему комсомольцы стремятся стать коммунистами и какое при этом получают преимущество, Владимир Галко направил меня в цехи завода. Здесь я встретился с молодым сталеваром Владимиром Легчиловым. Он комсорг плавки, в его первичной организации около 20 комсомольцев. Совсем недавно все они работали вместе. Сейчас — в разных сменах.

— Наша смена была передовой, — рассказывает комсорг. — Два остальных отставали. Вот и решили рассредоточить комсомольцев по всем коллективам, чтобы передать их приемы работы отстающим. Понимали, что поначалу здорово потеряем в заработке, но думали об общем деле. В это же время пятеро наших товарищей подали заявления о приеме в члены партии. Теперь положение в цехе исправляется.

Бригадир передовой комсомольско-молодежной бригады формовщиков модельного цеха Александр Жлобич, который недавно вступил в партию, ответил так: «С компартией связали свою жизнь мои родители, лучшие рабочие нашего цеха — коммунисты. Равняться на них, жить по тем же высоким принципам, что и они, можно только самому будучи коммунистом».

— Ежегодно более сотни наших комсомольцев выражают желание стать членами партии, — прокомментировал эти ответы Владимир Галко. — И все они пишут в своих заявлениях, что хотят стать коммунистами, чтобы активнее трудиться на благо народа. Это не просто высокие слова, а убеждение, жизненная позиция. Коммунист не получает никаких привилегий, кроме права быть там, где труднее всего.

Если наша молодежь понимает это — значит у партии надежное будущее.

Вячеслав ХОДОСОВСКИЙ.

Yuri Andropov Replies To Questions From A 'Pravda' Correspondent

Question: What is your attitude to the US President's "Open Letter to the Peoples of Europe", in which he suggested that the USSR and the United States should sign, on American terms, an agreement on dismantling land-based medium-range missiles?

Answer: First and foremost, I must say quite categorically that there is nothing new in President Reagan's proposal. It boils down — and this was immediately noted by all news agencies around the world — to the same old "zero option". It is now generally recognized that this proposal is totally unacceptable to the Soviet Union. In any case, is it possible to speak in earnest about a proposal, in accordance with which the Soviet Union would have to unilaterally destroy all its medium range missiles, while the USA and its NATO allies would retain all their nuclear means of this category?

It is this unrealistic stand on the part of the United States that is blocking progress at the Geneva talks and this is well known. The fact that the US President has now confirmed this attitude bears witness to one thing: the United States does not want to seek a mutually acceptable agreement with the Soviet Union and thereby deliberately dooms the Geneva talks to failure.

I have already said that the USSR will not accept unilateral disarmament, and if the deployment of new American missiles in Europe takes place, we shall respond to this in due manner. But that would not be our choice.

The Soviet Union favours a different approach. Best of all, and we have suggested this, is to have no nuclear weapons in the zone of Europe — neither medium-range nor tactical. Inasmuch as the USA does not accept this, we

are also ready for a solution under which the Soviet Union would have no more missiles than are already deployed in Europe on the NATO side. At the same time, an agreement must be reached to reduce to equal levels, on both sides, the number of aircraft carrying medium-range nuclear weapons. In this way, there would be complete parity in both missiles and aircraft, and moreover, parity at a level incomparably lower than at present.

The Soviet Union is ready to sign such an agreement. Is the President of the USA ready to sign such an agreement based on the principle of equality and equal security?

Question: The US President has suggested meeting with you to sign the agreement he has in mind. What can be said on this score?

Answer: We have considered and still consider that summit meetings are of special significance in the solution of complicated problems. This underlies our serious approach to them.

For us this is not a matter of a political or propaganda game. A meeting between the leaders of the USSR and the USA, aimed at finding mutually acceptable solutions on topical problems, and at developing relations between our countries, would be useful for both the Soviet Union and the United States, Europe and the rest of the world.

However, when the US President makes the meeting conditional on the Soviet Union's acceptance of the totally unacceptable solution to the problem of nuclear weapons in Europe which has been proposed, this by no means bears witness to any serious approach to this entire question on the part of the American leadership. That can only be regretted.

Results For 1982

The statistical boards of the Union Republics have announced the results of the 1982 plan. Each Republic has made a step forward in strengthening its economic potential and raising the living standards of its citizens. At the same time, all of them contributed towards the further development of the USSR's single unified economy.

Moldavia, Azerbaijan and Byelorussia had the highest industrial growth figures — 8.8, 4.9 and 4.7 per cent, respectively. The result in Estonia, for example, was much more modest: 1.6 per cent. But on the other hand, the entire growth there has been secured exclusively through higher labour productivity.

Each Republic is interested in the best possible economic development not only on its territory, but in all the other Republics as well.

Let us take, for example, the Russian Federation and Uzbekistan. Uzbekistan receives from the RSFSR 63 per cent of its incoming oil products, 80 per cent of its automobiles, 66 per cent of its tractors and farming machinery, almost 100 per cent of its wood and 96 per cent of its synthetic resins and plastics....

The Russian Federation accounts for 45 per cent of all Uzbekistan's incoming goods — nearly one third of the industrial and agricultural products consumed in Uzbekistan. Uzbekistan in its turn sends to other Republics one fourth of its production.

In other words, mutual deliveries to and from other Republics are a decisive factor in Uzbekistan's economic development.

The same can be said of all the other Republics, including the largest one — the Russian Federation. However, the RSFSR's share of incoming and outgoing production in relation to its own production and consumption is much lower than in other Republics: 11 per cent and 9 per cent of the gross social product, respectively. By supplying other Republics primarily with fuel, electric power, nonferrous metals, timber and machines, the Russian Federation receives mostly iron and steel, light industry and food industry products and agricultural produce.

Any large-scale initiative started in a particular Republic becomes an all-Union affair. Be it the construction of the Baikal-Amur Railway, the development of the Non-Black-Earth Zone in the RSFSR, the building of irrigation systems in Central Asia or building nuclear power stations in the Baltic Republics.

Profiting from the advantages of the division of labour within the Union, each Republic is able to concentrate on the development of the industries for which its natural and labour resources provide the most favourable conditions. Harmoniously complementing one another's economies, they form a single complex whose internal proportions have been constantly improving.

In one of the halls of the museum of regional ethnography in Baranovitchy. Photo by S. KRITSKY.

WHERE THE BISON WINTERS

With the advent of cold a herd of bison returned to their feeding places from the out-of-the-way areas of the Byelovezhskaya Pushcha. The forest preserve workers were happy to note: eight females came here with their young. Now the pushcha is the home of 158 relict animals.

The Byelovezhskaya Pushcha is a forest preserve famous throughout the world. Its fauna is exceptionally rich. The vertebrates alone are represented by about 3000 species. But its real glory and pride is the bison. Scientists maintain that the

bison has survived because of the Byelovezhskaya Pushcha and the pushcha because of the bison.

The people to whose care the Pushcha is entrusted are clever and solicitous masters. It has become a tradition to give the bison checkups. Much has been done towards preserving this ancient animal for future generations. It has taken particularly much effort, know-how and patience to grow a herd of bison roaming the Byelovezhskaya forest.

LIVING A LONG LIFE

According to UNESCO data, Byelorussia is second in the world so far as the longevity of women is concerned.

By the level of longevity Byelorussia is second only to the Trans-Caucasian republics. 844 people (728 women and 116 men) are centenarians and they are doing fine. As regards the number of very old people, the Gomel and Polesye regions hold the lead, and Polesye in the Gomel area. This phenomenon is of interest not only to the scientists of our country but to many foreign researchers.

Concerning longevity, they connect it with favourable climatic conditions. But is this the only reason?

Here is the opinion of E. Konoplya, chief

of the gerontology section of the BSSR Academy of Sciences:

"Gerontologists regard nonagenarian persons as longevity types."

In the first place, longevity involves social factors, although natural and climatic conditions are of paramount importance. The longevity problems are being investigated by four laboratories (those of physiology, morphology, biochemistry and hormone-study) and a group of medical demography. It is necessary that the factors should be considered which affect the length of life in order to purposefully use them not only with a view to merely prolonging the span of human life but also the period of viability."

Svetlogorsk is one of the youngest cities in Byelorussia. Its citizens like to go in for sports very much. And for this they have all the conditions: stadia, sport halls, swimming pools.

On photo: In one of the sports sections.

Photo by I. YUDASH.

INSTITUTE OF HIGHER EDUCATION NUMBER ONE

V. I. Lenin Byelorussian State University has celebrated the 60th anniversary of its foundation.

The University has played an outstanding role in the development of the national socialist state system, science and culture. Over 56 thousand people have graduated from it in the course of these six decades, 50 thousand among them in

the post-war period. During the 10th Five-Year Plan period alone, about 15 thousand highly-qualified specialists were trained in 17 special fields of work and 75 specializations.

The University is an important scientific centre in the system of higher education of the country. The efficiency of researches carried on at the University is constantly growing.

ВЫКОНВАЦЬ ПЕСНЮ ЯРКА,

АДЧАЙНА, ШЧЫРА—

КРЭДА СПЕВАКА ВАЛЕРЫЯ ЛЯОНЦЬЕВА

НОВЫ ЛІДЭР САВЕЦКАЙ ПОП-МУЗЫКІ

Можна зразумець тых, хто сваё першае ўражанне ад Ляонцьева на эстрадзе выказвае адным словам: шок. Спявак ні секунды не стаіць на месцы, у яго напружаны рытм руху, выдатная пластика, прыгожыя жэсты, раскаваная манера выканання. Напорысты голас Валерыя здаецца бязмежным: быццам няма ноты, якой ён не можа ўзяць. Гэта дазваляе спеваку мяняць танальнасць вядомых твораў, і яны гучаць па-новаму. Аднак дасведчаны чытач зусім справядліва заўважыць, што прыём гэты не новы: ім шырока карыстаецца, напрыклад, вядомы грэчаскі спявак Дэміс Русас. Але для Ляонцьева падобнае вакальнае абнаўленне не самазэта. Самабытнасць яго даравання — у арганічным спалучэнні выразнага вакалу з пластычнай свабодай.

Сёй-той параўноўвае Ляонцьева з амерыканцам Джонам Травалтам і артыстам з ФРГ Бобі Фарэлам. У гэтым ёсць зерне ісціны, бо яны — дзеці матэрнага «дыска». Але не варта забываць, што ў іх творчай палітры вакал — не самая яркая фарба: Травалта перш за ўсё прафесійны танцор, кожны рух якога вывераны, у манеры Фарэла ёсць, на думку некаторых, нешта механічнае. Ляонцьеў жа ўвесь час імправізуе, ён «іграе» кожную песню, напаяўнае яе новым сэнсам. Усё гэта, дапоўненае неардынарнай знешнасцю спевака, робіць эфектнае ўражанне.

Гаворачы пра Ляонцьева, можна скарыстаць вядомае выказванне — «раніцай працнуўся славытым». Гэта здарылася пасля таго, як тэлеведзчы многіх краін убачылі яго выступленне на міжнародным конкурсе «Залаты Арфей» у Балгарыі. Ён выканаў «касмичнае дыска» — песню Давыда Тухманова «Танцавальная гадзіна на Сонцы» на словы вядомага паэта Сямёна Кірсанова. Радкі песні «гэта танец пратуберанцаў, даўганогіх танцораў — твіст» аказаліся сучаснымі з неўтайманым тэмпераментам артыста. З гэтага прэстыжнага фестывалю Ляонцьеў вярнуўся ў Маскву ўладальнікам Гран пры.

На «Залатым Арфеі», як зрэшты, і на іншых падобных аглядах, чарговасць выступлення канкурсантаў вызначаў рэжысёр тэлебачання, ён будаваў праграму па нарастаючай; дык вось Ляонцьева ён паставіў у фінал. Гэта не значыць, зразумела, што менавіта балгарскі тэлережысёр першым убачыў у ім самабытны талент. Проста ён быў першым, каму ў рукі гэты «каштоўны каменьчык» трапіў у апрацаваным выглядзе. А галоўная роля ў гэтай хітрай справе «аграньвання» належыць Давыду Тухманаву — аднаму з самых таленавітых нашых кампазітараў, якія працуюць у жанры поп-музыкі.

Яны сустрэліся, калі Тухманаву, напісаўшы песні ў стылі «дыска», шукаў рэалізатара сваіх творчых ідэй. І хоць спачатку ён не ўбачыў у Ляонцьевае універсала, які спалучае вакальныя, акцёрскія і пластычныя магчымасці, кампазітар усё ж рызыкнуў і даверыў невядомаму выканаўцу свае новыя кампазіцыі. Цяжкая (паводле выказвання Ляонцьева) праца прынесла поспех, а Тухманаву пацвердзіў сваё званне «аграншчыка алмазаў»: ён пастаянна памагае маладым артыстам раскрыцца па-новаму, нярэдка нечакана. У канцэртным рэпертуары Ляонцьева з'явілася пятнаццаць песень Тухманова, запісаны два дыскі, якія карыстаюцца вялікай папулярнасцю.

У адрозненне ад спевакоў, якія аддаюць перавагу працы ў аранжэйных умовах студый гуказапісу і якія ў многім абавязаны сваім поспехам кваліфікаваным гукарэжысёрам, Ляонцьеў імкнецца да асабістых зносін з публікай: «Мне патрэбны жывыя кантакты з аўдыторыяй. Я спрабую гаварыць на мове музыкі і пластыкі пра самае важнае ў жыцці чалавека — пра каханне, пра шчасце, пра мір. Я імкнуся, каб тое, што хвалюе мяне, хвалювала і залу».

Большасць глядачоў з задавальненнем прымаюць задзірыстую хлапечую манеру Валерыя, хоць Ляонцьеў ужо далёка не дэбютант: былі ж гады нялёгкай працы на эстрадах розных гарадоў. І трэба мець мужнасць і настойлівасць, каб не задаволіцца «правінцыяльнай папулярнасцю», або, як яшчэ гавораць, «шырокай вядомасцю ў вузкіх колах». Ляонцьеву было дзе загартаваць характар: пасля школы працаваў на будоўлі, быў паштальёнам, вучнем прадзілшчыка. У 17 гадоў пачаў спяваць у самадзейным калектыве (па іроніі лёсу гэта быў хор ветэранаў працы). Потым вучыўся ў горнай інстытуце, працаваў у шахце і не пераставаў захапляцца мастацтвам: Валерый не толькі спяваў, але і з поспехам іграў у аматарскіх спектаклях. Ішло паступовае назапашванне акцёрскіх якасцей, якія дазволілі потым крытыкам сказаць: «Дыяпазон яго магчымасцей практычна неабмежаваны».

Адпачываць на лаўрах Ляонцьеў не збіраецца, выдатна разумеючы, што на вышынях эстраднага Алімпа яму не ўтрымацца без прадуманага рэпертуару. Валерый рэжысёруе свае праграмы, стварае эскізы касцюмаў і сам іх шые — словам, карпатліва працуе над сцэнічным выглядам. Кампазітары прапаноўваюць Ляонцьеву свае новыя творы, але ён згаджаецца не заўсёды: «не сваё» не прымае, чакае, выбірае...

— Хачу спадзявацца, што мэта блізка, — гаворыць Ляонцьеў. — Я ведаю, што мне патрэбны не толькі новыя танцавальныя кампазіцыі, але і філасофскія балады, драматызаваныя песні, у сюжэтах якіх ёсць смех і слёзы, жарт і трагедыя. І трэба іх выконваць ярка, адчайна, шчыра...

Барыс БЕРМАН.

Шэсць гадоў назад у Мінску была створана навукова-даследчая мастацка-эксперыментальная лабараторыя, якая дае накіраванне вытворчым пошукам мастацкіх прадпрыемстваў горада, занятых выпускам сувеніраў, упрыгожанняў, адзення. Супрацоўнікі лабараторыі часта выязджаюць у розныя куткі рэспублікі, наведваюць народных умельцаў, музеі.

НА ЗДЫМКУ: майстар па апрацоўцы металу Генадзь ІВАНОВ у сваёй майстарні.

Фота П. ЯҮГЕНЬЕВА.

Мікола МАЛЯЎКА

ДАМОКЛАЎ МЕЧ

Суладны сэрца ўдары
І крэйдзі ціхі стук —
На звонкім тратуары
Малое меч хлапчук.

Ад бомбаў, ад снарадаў
Уздрыгаў шар зямны —
З нябёс, як з пекла, падаў
Дамоклаў меч вайны.

Забітых пахавалі,
Дасталі меч з пяску
І зноў прымацавалі
На тонкім валаску.
І зноў бяды чакае,
Не спыць трывожны свет —
Калышучы меч шыткамі
І ўдарамі ракет.

Зямля — не месца лобнае,
А свет крывёю сцёк:
Дзе-небудзь вечно лопзе
Той слабы валасок.
І меч дамоклаў падае
На новы мацярык —
На школы, і на пагады,
І на птушыны крык...

А тут, на тратуары,
Па волі мастака
Збыліся нашы мары.
О, дзіўная рука!
І стальвар дарэчы,
І не пустое печ:
Металалом у печы,
У печы — страшны меч.
Услылі людзі мірна
І зблізку, і здаля,
На радасных памінках
Спявае ўся Зямля.
Гляджу на свет іначай,
Шапчу, як заповіт:
«Жыві, рукою дзіцячай
Уратаваны свет!»

ЗМЯНІЎСЯ ПРОФІЛЬ ШТОГАДОВАГА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА ЗБОРНІКА

«ДАЛЯГЛЯДЫ»: УЧОРА, СЁННЯ, ЗАЎТРА

За час свайго існавання штогадовы літаратурна-мастацкі зборнік «Далягледы» пазнаёміў беларускага чытача з цэлым перагам перакладаў з літаратурнага народаў СССР, краін сацыялістычнай садружнасці, прагрэсіўнай літаратуры свету. Паколькі з мінулага года пачаў выходзіць новы зборнік «Братэрства», профіль «Далягледы» адпаведна змяніўся.

Ніжэй мы змяшчаем інтэрв'ю нашага карэспандэнта Ганны ЯКАЎЛЕВАЙ з галоўным рэдактарам «Далягледы» паэтам Анатолемам ВЯРЦІНСКІМ.

— Анатолема Ільіч, змяніўся «воблік» ужо даволі папулярнага ў рэспубліцы зборніка «Далягледы». Якія задачы ставіць сёння перад ім?

— З «Далягледы», як вы ведаеце, выдзеліўся новы падобны зборнік, які называецца «Братэрства» і старонкі якога будучы цалкам прысвячацца перакладам з нацыянальных літаратур нашай Савецкай краіны. У выніку «Далягледы» атрымоўваюць больш акрэсленую «спецыялізацыю» — знаёміць грамадскасць рэспублікі з найбольш значымі творамі пісьменнікаў сацыялістычных краін, перадаваць літаратуру свету. Тлумачыцца гэтае абнаўленне тым, што за апошнія гады значна пашырыліся інтэрнацыянальныя сувязі беларускай савецкай літаратуры, больш інтэнсіўнымі і плённымі сталі яе творчыя кантакты з літаратурамі братніх рэспублік і краін сацыялістычнай садружнасці. Словом, «Далягледы» рабілася ўжо цесна на ранейшай плошчы. Зараз штогоднік мае, натуральна, большыя магчымасці — як для папулярнага лепшых узораў сучаснай замежнай літаратуры, так і для паказу таго, яе перакладаецца і аднаўляецца наша беларуская літаратура за межамі краіны.

— Гэта, відаць, можна паказаць на прыкладзе новага нумара? Раскажыце, калі ласка, хаця б каротка пра «Далягледы»-82.

— У зборніку шырока прадстаўлена літаратура сацыялістычных краін. Тут паэзія і проза сучасных балгарскіх, румынскіх, венгерскіх аўтараў, пераклады з сучаснай кубінскай і класічнай польскай паэзіі. У літаратурна-крытычным аддзеле нумара змяшчаюцца матэрыялы з Чэхаславакіі і Югаславіі. Адначасова знаходзяць сваё месца пераклады з англійскай і французскай моў. Ёсць матэрыялы, прысвечаныя творчасці Янікі Купалы і Якуба Коласа (падборка выказванняў балгарскіх пісьменнікаў, разважанні польскага перакладчыка «Новай зямлі» і г. д.).

— А як будзе выглядаць другі «замежны» нумар «Далягледы», што выйдзе ў 1983 годзе?

— На маю думку, ён складзеся ўдала, павінен быць разнастайным і цікавым як у тэматычным і жанравым плане, так і ў сэнсе «геаграфіі» прадстаўленых літаратур. Адкрываецца нумар вялікай падборкай вершаў паэта з ГДР Гайнца Калаў. Змяшчаем аповесць балгарскага Эміліяна Станева, аповяданні венгра Івана Бладзіжара і добра вядомага ўжо беларускаму чытачу польскага паэта і празаіка Юзафа Озгі-Міхальскага, вершы палесінскага паэта, удзельніка гераічнай абароны Бейрута Муна Бейсу. У паэтычнай рубрыцы друкуюцца таксама пераклады твораў Хрыста Радеўскага і амерыканскай паэтэсы Эн Секстан, паэма аргенцінскага паэта Угі Дэтаранты. Прапануецца ўвазе чытача аповесць Агаты Крысці, аповяданні Рэя Брэдберы, нізка французскай навелы, прадстаўленай такімі імёнамі, як Марсель Эме, Марыс Друон і Франсуаза Саган.

Даволі багата выглядае традыцыйны для «Далягледы» раздзел «Спадчына», дзе друкуюцца ў перакладзе на беларускую мову «Гражына» Міцкевіча, «Рымскія элегіі» Гётэ, вершы Якуба Барт-Цішынскага і інш. Цікава таксама складалася літаратурна-крытычная частка нумара («Голас наш чужын далёка»). Тут і гутарка А. Гардзіцкага з англійскім даследчыкам беларускай літаратуры Арнольдам Макмілінам, які летась двойчы наведаў Беларусь, і артыкулы, водгукі, прысвечаныя выданням беларускіх пісьменнікаў за мяжой — В. Жыдліцкага, Ю. Андрэячына (Чэхаславакія), М. Мітоўскай (Балгарыя) і інш.

— Паколькі размова ідзе пра выданне перакладной літаратуры, то цікава даведацца пра перакладчыкаў, якія супрацоўнічаюць з часопісам.

— Вакол «Далягледы» групуецца значны перакладчыцкія сілы. Узяць хаця б два апошнія нумары, пра якія ішла гутарка. У якасці перакладчыкаў тут выступаюць Янка Брыль, Ніл Плёвіч, Язеп Семьянон, Ян Скрыган, Васіль Сёмуха, Пятрусь Макаль, Ванкарэм Нікіфаровіч, Уладзімір Анісковіч, Пятро Бітэль, Карлас Шэрман, Мікола Гіль, Мікола Навіцін, Алесь Траяноўскі... А побач з гэтымі імёнамі, прадстаўляць якія асабліва не трэба (яны ўжо вядомыя чытачу), з'яўляцца новыя: Таіса Бондар, Павел Марціновіч, Леанід Казыра, Марына Кандрусевіч, Уладзімір Мархель, Аляксандр Асташонак, Лявон Яўменаў. Бачыце, які спіс! А калі яшчэ мець на ўвазе тую немалаважную акалічнасць, што новае пакаленне бярэцца за пераклад з даволі грунтоўным, як правіла, веданнем мовы арыгінала, то можна з упэўненасцю сказаць, што мастацкі ўзровень «Далягледы» будзе расці.

— Паколькі змяніўся профіль зборніка, то, відаць, у ім з'явіцца новыя рубрыкі і раздзелы?

— Так. Аб гэтым ішла размова на апошніх пасяджэннях рэдакцыі. Напрыклад, пад рубрыкай «Вачыма сяброў» мяркуем друкаваць нататкі і нарысы нашых гасцей пра Беларусь, пра іх уражанні, пра нашу літаратуру. Уводзім новую рубрыку «Пісьменнік і час». Менавіта пад гэтай рубрыкай у нумары за 1983 год змяшчаецца артыкул пра пісьменніка з ГДР Бода Узэжыцкі і творчасць якога былі аддадзены справе барацьбы з ворагамі міру і прагрэсу. У раздзеле «Дарогі нам імёны» маем намер даваць матэрыялы пра нашых сяброў — перакладчыкаў і прапагандыстаў беларускай савецкай літаратуры за мяжой.

В. Скарабагатаў. Тры тыдні ўвогуле вельмі малы тэрмін, каб добра пазнаёміцца з такой вялікай краінай, але дастатковы для таго, каб убачыць і захапіцца яе прыгажосцю, працавітасцю яе народа, адчуць кантрасты канадскага жыцця.

Наш шлях пачынаўся на ўзбярэжжы Атлантычнага акіяна і заканчваўся на берагах Ціхага: спачатку Манрэаль, затым Таронта з яго вечна халодным возерам Антарыо, Вініпег, дзе на вуліцах часцей, чым іншыя, гучыць славянская мова, Ванкувер — буйнейшы порт краіны. Некалькі дзён мы правялі ў слаўным горным мястэчку Калгары, любаваліся Ніягарскім вадаспадам, непаўторнымі пейзажамі...

23-мільённае насельніцтва Канады ўключае амаль 100 нацыянальнасцей. Канадская нацыя, як самастойная з'ява, не склалася, і кожны жыхар краіны лічыць сябе, у залежнасці ад паходжання, французам, англічанінам, украінцам, рускім, беларусам. Зразумела, што гэтыя невялікія нацыянальныя групы не могуць у адрыне ад роднай зямлі развіваць традыцыі сваёй культуры, а толькі беражліва захоўваюць іх і перадаць з пакалення ў пакаленне. Ёсць яшчэ адзін фактар, які перашкаджае стагнаўленню і развіццю нацыянальнай культуры ў Канадзе — гэта магутная «амерыканізацыя», накіраваная на раз'яднанне нацыянальных меншасцей.

Выхадцы з Беларусі, з якімі нам даводзілася сустракацца і гутарыць, вельмі здзіўляліся, што такога высокага ўзроўню дасягнула беларускае мастацтва за гады Савецкай улады. Некаторыя з суайчыннікаў пакінулі радзіму яшчэ да рэвалюцыі, помняць сваё беднае жыццё і тое, як забаранялася нават гаварыць на роднай мове. Тады мы даставалі прывезеныя з сабой кнігі — цудоўныя выданні па мастацтву і дарылі іх на памяць сваім землякам. Расказвалі ім, колькі ў нас існуе ў адным толькі Мінску музыч-

ных школ, вучылішчаў, тэатраў. Некаторыя не хацелі нам верыць. Гаварылі, што ўсё гэта савецкая прапаганда, хаця самі яны сталі ахвярамі амерыканскай прапаганды, якая ўсяляк скажае праўду пра нашу краіну.

Разам з намі ў паездцы былі артысты самадзейнага танцавальнага калектыву «Вянок» магільёўскага аб'яднання «Хімвалакно». Яны паказвалі тут вельмі цікавую праграму, у іх былі выдатныя сцэнічныя касцюмы.

конвалі народныя і сучасныя беларускія песні і кампазіцыі, а «Вянок» — беларускія танцы. Другая частка ўключала ў сябе песні і танцы народаў СССР. Нас да глыбіні душы кранаў той гарачы прыём, які аказвала публіка. Амаль кожны нумар суправаджаўся аваяцыямі, выклікаў бурную рэакцыю ў публікі. А калі гучалі такія песні, як «Зелянеюць лугі» (мы спявалі яе дуэтам), «Нёман», «Шумныя бярозы», «Вячэрні звон», на вачах на-

там такой яркай падзеяй, што не забыты і зараз.

В. Скарабагатаў. У нас было даволі многа сустрэч з людзьмі, якія па той ці іншай прычыне пакінулі Беларусь. Яны сумуюць па радзіме, хочучь даведацца, як сёння жывуць іх землякі. Асабліва памятнай была сустрэча ў Эдмантане. Нас запрасіла ў госці немаладая пара. Ён жыве ў свой час у Заходняй Беларусі. Калі пачалася другая сусветная вайна, яго прызвалі ў поль-

нейкім Валодзем і яго жонкай, якія па сваёй волі і не так даўно выехалі з Бабруйска. Жывучы ў Беларусі, Валодзя скончыў музычнае вучылішча, затым філалагічны факультэт педінстытута. Вышэйшую адукацыю атрымала і яго жонка. Цяпер яны жывуць у Манрэалі, здымаюць кватэру, вельмі небагатую па канадскім паняццях. Жонка — прадавец, сам Валодзя суткамі працуе, каб накіраваць сродкі і адкрыць уласную «справу». Ён не грэбуе ніякімі заробкамі: слясарыць — вырабляе ключы і рамонтэ замкі, падрабляе «па музычнай частцы» ўсюды, дзе толькі прадстаўляецца магчымасць, часцей за ўсё ў сінагозе. Пра сваё жыццё Валодзя гаварыць мала, больш расказвала яго жонка. Ён проста хадзіў за намі, як прывязаны, моўчкі глядзеў у твар вачамі, поўнымі невыказнага смутку.

Н. Казлова. Нам паказвалі канадскія газеты з цёплым, зычлівым водгукамі аб нашых выступленнях. Але самай галоўнай узнагародай быў гарачы прыём гледачоў. Так мы адчувалі адносіны простых людзей Канады да нашай краіны. У падзяку беларускім артыстам і ў знак салідарнасці з барацьбой савецкага народа за мір слухачы канцэрта ў Вініпегу падарылі нашай дэлегацыі вялікага голуба міру, з любоўю зробленага з кардону. На яго крылах сотні подпісаў людзей, якія прыйшлі на сустрэчу з савецкім мастацтвам, хочучь жыць з намі ў міры і дружбе.

І ўжо зусім прыемна было пачуць меркаванне пра канцэрт у Вініпегу члена Федэрацыі рускіх канадцаў Сцяпана Чэркаса: «Вы не ўяўляеце, які цярністы шлях вы прабіраеце сваім мастацтвам. Вы не ўяўляеце, якое значэнне для нас мае ваш прыезд і ваш канцэрт. Канадцы атрымалі магчымасць паглядзець на жывых савецкіх людзей і пераканацца, што ўсё буржуазная інфармацыя і прапаганда пра вас і вашу краіну — міф і чысты падман».

Запісала
Наталля ПЕРВЯКОВА.

ШТО ЗАСТАЛОСЯ Ў ПАМЯЦІ, ШТО КРАНУЛА СЭРЦА ТРЫ ТЫДНІ Ў КАНАДЗЕ

Салісты Вялікага акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР Віктар СКАРАБАГАТАЎ і Ніна КАЗЛОВА ў складзе беларускай дэлегацыі пабывалі ў паездцы па гарадах Канады, якая бы-

ла арганізавана па ініцыятыве таварыства «Канада — СССР» і «Квебек — СССР». Па просьбе рэдакцыі артысты падзяліліся сваімі ўражанымі аб гэтай паездцы.

Нярэдка гледачы-беларусы прыходзілі пасля канцэрта за кулісы і распыталі кіраўніка «Вянка» Мамікона Кіракозава аб тым, дзе праходзяць рэпетыцыі калектыву, хто робіць касцюмы, колькі атрымліваюць артысты. Вельмі доўга тлумачылі ім, што хлопцы і дзяўчаты з «Вянка» не прафесійныя танцоры, займаюцца гэтым у вольны ад работы час і грошай за выступленні не атрымліваюць. Цяжка было гэта зразумець ім, жыхарам Канады, дзе ўвесь час чалавека ідзе на тое, каб зарабіць грошы на жыццё, грошы — на вучобу, грошы — на выпадак хваробы, грошы — на старасць.

Тут, у Канадзе, я, бадай, упершыню так востра адчуў гонар за Савецкую краіну, за яе людзей, за наша мастацтва.

Н. Казлова. За час знаходжання ў Канадзе мы далі больш за 30 канцэртаў. Праграма выступленняў складалася з дзвюх частак. У адной мы з Віктарам Скарабагатавым вы-

шых слухачоў мы бачылі слёзы. Немалы поспех выпаў і на долю нашага акампаніятара Фёдара Паўлаўца.

Акрамя планавых канцэртаў, дэвялося нечакана прыняць удзел у дзвюх радыёперадачах, якія прызначаліся ў дапамогу сімфанічнаму аркестру горада Ванкувера. Запомнілася гэта выступленне яшчэ і таму, што яно праходзіла ў вялікім памяшканні тэатра на тры тысячы гледачоў. Тут у якасці канцэртмайстра з намі выступіў вядомы ў Канадзе піяніст Браўн. Ён жа папрасіў нас выканаць оперную музыку. Мы пелі арыі з класічных опер, а на заканчэнне выканалі заключную арыю Анегіна і Таццяны з «Яўгенія Анегіна» Чайкоўскага.

Трэба сказаць, што для жыхароў Канады падобныя сустрэчы з пасланцамі СССР — даволі рэдкая з'ява. І было вельмі прыемна, калі ў нас пачаліся пра тое, як жыве беларускі слявак Віктар Чарнабаеў. Ён пабываў у Канадзе два гады назад, але яго выступленні былі

скаю армію. Ваяваў у экспедыцыйным корпусе ў Італіі. К канцу вайны корпус перавялі ў Англію, дзе і закончылася ваенная служба беларуса. У пошуках работы і прытулку прыехаў у Канаду, сустрэў тут сваю будучую жонку Марыю, чые бацькі яшчэ ў 30-я гады выехалі з-пад Брэста. Гэтыя людзі пражылі доўгае жыццё, выгадалі дзяцей. Але і цяпер у сям'і гавораць па-беларуску і жывуць адчуваннем, што толькі на нейкі час пакінулі радзіму і хутка вернуцца. Гэта сустрэча запомнілася, магчыма, яшчэ і таму, што наш акампаніятар Фёдар Паўлавец родам з вёскі, якая знаходзіцца па суседству з той, дзе жыла Марыя і яе бацькі. Яны доўга ўспаміналі родныя мясціны...

Увогуле адчуванне часоваці знаходжання ўдалечыні ад роднай зямлі было характэрна для ўсіх людзей старэйшага пакалення, з якімі нам даводзілася размаўляць.

Прыгадваецца і сустрэча з

СТАНЕ НОВЫМ СТАРЫ МІНСК

Зацверджаны праект рэстаўрацыі і аднаўлення гістарычнай зоны сталіцы рэспублікі горада-героя Мінска.

«На Нямізе снапы сцелюць галавамі, а малоцяць жа стальнымі іх цапамі. На таку жыццё кладзецца неспадзеяна, і душу ад цела веюць безнадзеяна. Берагі ў крывы Нямігі па калені; не дабро на іх пасеяў сейбіт жменяй. А былі яны гусецька ў процьмах вузкіх. Там засеяны касцямі сыноў рускіх». Гэта радкі са «Слова аб палку Ігаравым» аб бітве з ворагамі ў сутоцы Нямігі і Свіслачы. Маўклівы сведка тых падзей — умацаванае замчышча, нядаўна выяўленае археолагамі ў цэнтры Мінска, у хуткім часе зноў набудзе свой першапачатковы выгляд. А пакуль што гэты невялікі астравок старадаўнасці ў цэнтры сучаснага індустрыяльнага горада можна убачыць толькі на макетах і планшэтах архітэктараў і мастакоў інстытута «Мінскпраект» і спецыяльных навукова-рэстаўрацыйных вытворчых майстэрняў Міністэрства культуры БССР.

Многа вады сплыло ў Нямізе з часоў Нестара і Баяна. Так многа, што рака абмяльчэла і людзі схавалі яе ў трубы пад зямлю.

Гісторыі было пажадана, каб іменна тут адбываліся важнейшыя падзеі. І вуліца Няміга, і плошча Свабоды, і Троіцкая гара, назва якой ужо стала забывацца нават старажытамі, памятаюць бітвы з полчышчамі Койдана і Менглі-Гірэя, кровапралітныя сутычкі з нямецкімі псамі-рыцарамі, шведамі, польскай шляхтай, французскімі заваёўнікамі. Тут Мікіта Мураўёў пісаў мінскі вар'янт канстытуцыі дзекабрыстаў, а Герой Савецкага Саюза Уладзімір Амельянюк рыхтаваў першы нумар падпольнай газеты «Звязда». Гэтыя вуліцы памятаюць Святлоў, Калініна, Маякоўскага, тут працаваў Фрунзе, Мяснікоў, Кноры.

Зварот сучасных архітэктараў да работы па рэстаўрацыі і аднаўленню забудовы даўно мінулых дзён не выпадковы, — гаворыць кіраўнік праекта, лаўрэат Ленінскай прэміі архітэктар Леанід Левін. — Гэта частка горада — адзіная, якая захавалася пасля вайны. У ёй арганічна спалучыліся прышчыпы сярэднявечковай, рэнесанснай, барочнай і класічнай архітэктуры. Так што прасторы для творчай фантазіі архітэктараў больш чым дастаткова. Але самае галоўнае — мінчане атрымліваюць магчымасць штодзённых сувязей з унікальным гістарычным запаведнікам.

Часткова такая магчымасць ужо паявілася. Рэстаўратары і будаўнікі скончылі рэканструкцыю першай чаргі Троіцкага прадмесця — квартала, забудаванага ў пачатку мінулага стагоддзя. Але наперадзе галоўная работа — аднаўленне і абнаўленне верхняга горада. Задача складаная і разлічана не на адзін год. У гэтым раёне-запаведніку, як калісьці даўней, размесцяцца розныя саматужныя майстэрні і крамы, кавярні, чайныя, булачныя. Тут жа, на першых паверхах, будуць выставачныя залы, майстэрні мастакоў і рэстаўратараў і інш.

А адну з вуліц зробіць гандлёвай і поўнасю аддадуць у парадажэнне пешаходаў.

ПРА

ДЫНАЗАЎРЫКА

І ЯГО СЯБРОЎ

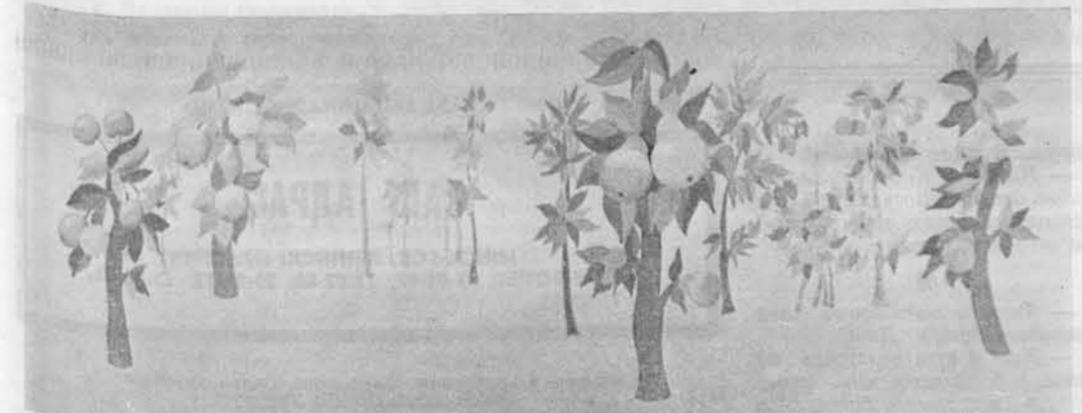
фільма смяюцца і спяваюць, сварацца і мірацца, сумняваюцца і радуюцца — жывуць. У майстэрні мультыплікацыйных фільмаў кінастудыі «Беларусьфільм» знята казка Ю. Савіна «Дыназаўрык» пра тое, як маленькі і рашучы Дыназаўрык дапамог жыхарам вострава — Слану, Малпачы і

Мышаню — правучыць сквапнага Мурлакатама...

НА ЗДЫМКАХ: рэжысёр-пастаноўшчык стужкі Таццяна ЖЫТКОУСКАЯ, мастак Вольга ГРЫДЗІНА. У цэнтры — герой мультфільма — Мурлакатам; здымаецца сад Мурлакатама.

Фота У. КАЛАШНІКАВА.

Акцёры ўжо даўно «агучылі» сваіх герояў. Рэжысёр наперад ведае кожны жэст, кожны крок персанажаў фільма. Мастакі-мультыплікатары дзень за днём малююць дзесяткі новых эскізаў... Потым у ціхім аператарскім пакоі карпатліва і метадычна здымаюцца малюнак за малюнкам. І вось ужо героі

У вашу калекцыю

РУСКАЯ ЖАНЧЫНА— ГЕРАІНЯ ФРАНЦЫІ

У гады другой сусветнай вайны ў акупіраваных фашысцкімі захопнікамі краінах Еўропы дзейнічалі атрады Супраціўлення. Асабліва шматлікімі яны былі ў Францыі. Супраць акупантаў змагаліся прадстаўнікі ўсіх слаёў насельніцтва — рабочыя і ваенныя, сяляне і служачыя, вучоныя і служыцелі рэлігіі. Многія з іх не дажылі да дня вызвалення. У памяць аб загінуўшых французскае паштовае ведамства выпусціла некалькі серый марак з партрэтамі герояў Супраціўлення, з адлюстраваннем помнікаў ахвярам фашысцкага тэрору.

У 1961 годзе выйшла чарговая серыя мініяцюраў «Героі Супраціўлення». На адной з марак — партрэт жанчыны ў адзенні манахіні. За акупіраванай глядзяць уважлівыя, крыху сумныя добрыя вочы. Унізе подпіс: «Маці Лізавета» і дата «1890—1945». Хто гэта жанчына? Чаму пошта Францыі прысвяціла ёй марку? Які подзвіг яна здзейсніла?

...Адночы на вуліцы Парыжа гестапаўцы схопілі маладую жанчыну — удзельніцу руху Супраціўлення, маці дзевяцімесячнага дзіцяці. Прыгавор быў адзін — расстрэл. Пакаранне смерцю — у чатыры гадзіны раніцы ў двары турмы. Позняй ноччу ў змрочную камеру да знявольенай гестапаўцаў пусціў манахіню. Яна павінна была спяваць асуджаную. Знявольеная адмовілася спяваць. Як можна гаварыць пра бога, калі яе дзіця праз некалькі гадзін стане сіратай і будзе пакінута на волю лёсу! Маці Лізавета — гэта была яна — спакойна выслухала маладую жанчыну і таксама спакойна загадала знявольенай распранацца. Затым перадала ёй сваё адзенне, а яе турэмнае ўзяла сабе і расказала, як выйці з турмы. Грукнуўшы дзвярыма, з'явіўся наглядачы і сказаў, каб заканчвалі споведзь. «Манахіня», хаваючы твар у ценю кашона, выйшла з турмы.

Пасля вызвалення Францыі маладая маці пабывала ў многіх манастырах Парыжа і наваколля, але слядоў сваёй выратавальніцы не знайшла. Нарэшце яна дачулася, што ў гады вайны з аднаго манастыра прапала манахіня па прозвішчу маці Лізавета.

Выратаваная вырашыла ўстанавіць сапраўднае імя манахіні. З манастырскіх

кніг высветлілася, што яе звалі Лізаветай Юр'еўнай Кузьміной-Карававай, што яна — руская паэтэса. У трэцім томе Кароткай літаратурнай энцыклапедыі пра паэтэсу сказана, што яна скончыла Вястужаўскія курсы, у 1912 годзе выпусціла зборнік вершаў «Скіфскія герані». Імя яе было вядома літаратурным колам Пецярбурга і Масквы. Знаходзячыся ў Беларусі ў гады першай сусветнай вайны, вядомы паэт А. Блок падтрымліваў перапіску з Л. Кузьміной-Карававай. Эмігрыраваўшы ў Францыю разам з бацькам, паэтэса не знайшла шчасця на чужыне і ў 1931 годзе, пасля смерці бацькі, пайшла ў манастыр.

Што ж здарылася далей з маці Лізаветай? На доўгі трымаў той змрочнай ночы гестапаўцы зразумелі, што іх падманулі. Яны не расстралялі манахіню. Яна была адпраўлена ў жаночы канцэнтрацыйны лагер смерці Равенсбрук. І тут руская жанчына, чыю волю і мужнасць не зламлі амаль два гады знаходжання ў гэтым пекле, здзейсніла свой апошні подзвіг. Пра гэта раскажаў савецкі пісьменнік Ілья Эренбург у сваёй кнізе «Людзі, гады, жыццё».

...Пад ударамі савецкіх войск развальваўся фашысцкі «тысячагодны рэйх». Імкнучыся ўтаіць свае злачынствы перад чалавецтвам, гітлераўцы пачалі масавае знішчэнне вязняў канцлагапраў.

У Равенсбруку да газавых камер вялі чарговую калону асуджаных. Сярод іх знаходзілася зусім юная савецкая дзяўчына. Маці Лізавета ўдалося вывесці знявольеную з калоны і стаць самай на яе месца...

У нашай краіне не забыты подзвіг рускай жанчыны. Зусім нядаўна на экраны Савецкага Саюза выйшаў кінафільм рэжысёра Сяргея Коласава «Маці Марыя»: пра дзіўнага чалавека, пра паэтэсу Л. Кузьміну-Карававу, якой А. Блок прысвяціў верш «Калі Вы стаіце на маім шляху», пра актыўную удзельніцу антыфашысцкага Супраціўлення ў Францыі, жанчыну вялікай дабрны і нястомнай энергіі.

Такая гісторыя рускай жанчыны, чый партрэт адлюстраваны на паштовай марцы Французскай Рэспублікі.

Леў КОЛАСАЎ.

МАЙСТАР З ЦЯРЭБЛІЧ

Кожнага, хто прыязджае ў Цярэблічы Столінскага раёна, сустракае на вясковай вуліцы... дракон. Некалі, да сустрэчы з Іванам Супрунчыкам — тутэйшым бібліятэкарам, дракон гэты быў у лесе звычайным карчом, але не збярогся ад яго зоркага погляду, чароўнай сякеркі і ператварыўся на радасць людзям у добрага ляснага прышэльца.

Выразанымі з дрэва фігуркамі герояў казак, рознымі пано майстар упрыгожыў сельскую бібліятэку, яго работы ўвайшлі ў экспазіцыю Столінскага краязнаўчага музея і рэспубліканскага музея сацыялістычнага пераўтварэння Палесся...

Асноўным інструментам Івану Піліпавічу служыць спрадвечны сялянскі «разец» — востра адточаная сякерка. У сваёй творчасці майстар аддае перавагу буйным, аб'ёмным фігурам і кругавым кампазіцыям. Асабліва ўражваюць такія работы, як многафігурная кампазіцыя «А хто там ідзе?», скульптуры «Гусяр», «Сымон-музыка», «Мужык-беларус», «Званар», «Алеся». Цэлая галерэя вобразаў купалаўскай і коласаўскай паззіі!

— Мне хвалюе таксама тэма вайны, — расказвае Іван Піліпавіч. — Гэта і зразумела, бо

сорок другі — гэта і год майго нараджэння, і год гібелі бацькі. Даніну павагі салдацкаму, партызанскаму подзвігу сваіх землякоў аддаў у многіх работах. Цяпер пачынаю ажыццяўляць даўнюю задуму: хачу зрабіць серыю скульптур «Калі б хлопцы ўсёй зямлі», прысвечаную барацьбе за мір. І яшчэ маю намер стварыць цыкл работ пра маці. Пачатак ужо пакладзены. Гэта кампазіцыя «Басаногае дзяцінства» і «Партрэт маці».

У сваіх творах самадзейны скульптар часцей за ўсё выкарыстоўвае сухастой — высахла бязрозу, дуб, а таксама ліпавымі камлі. Майстарню ён абсталяваў у сябе ў двары, пад адкрытым небам. Яна відаць кожнаму, хто ідзе міма яго дома. У госці да майстра часта заглядаюць вясковыя хлапчучкі...

На Палессі, дзе жыве Іван Піліпавіч, спакон веку чалавек пачынаў сваё жыццё ў драўлянай калысцы, дом ставіў са смалістых бяверняў і з глыбіні сонечных лясоў заклікаў у яго прыгажосць — разныя ўпрыгожванні, маляваныя цацкі, розныя прылады. І па сёння застаецца гэта прыгажосць з людзьмі.

М. КАЗЛОВІЧ.

СПОРТ

МІНЧАНІН В. Чумакоў стаў пераможцам зімнага розыгрышу Кубка СССР па кроў. Беларускі лёгкаатлет прабег 10 кіламетраў за 28 мінут 56,1 секунды.

УДАЛА завяршылі трэці тур чэмпіяната Савецкага Саюза па ручному мячу гандбалісты мінскага СКА. Яны не прайгралі ніводнай сустрэчы і па набраных ачках дагналі ЦСКА (Масква). У абодвух калектываў стала па 26 ачкоў.

Адрыв ад іншых камандаў падставу гаварыць аб тым, што менавіта СКА і ЦСКА з'яўляюцца галоўнымі прэтэндэнтамі на залаты медаль. Пераможцу выявіць чацвёрты тур, які днямі пачаўся ў Запарожжы.

СЯРЭБРАНЫ прызёр Маскоўскай Алімпіяды мінчанін Барыс Ісачанка стаў адным з герояў зімнага чэмпіяната краіны па стральбе з лука.

На дыстанцыі 25 метраў ён устанавіў сусветны рэкорд на 18 метраў таксама перамог усіх сваіх канкурэн-

таў. Тут яго вынік — 587 ачкоў, толькі на адно ачко ніжэй сусветнага рэкорда.

ЗАВЯРШЫЛІСЯ папярэднія гульні першынства СССР па баскетболу сярод жаночых каманд вышэйшай лігі.

На чэмпіянаце не абышлося без сенсацыі. Дэбютанткі лігі — мінскі «Гарызонт» — занялі трэцяе месца. Аперэдыўшы многія вядомыя калектывы.

Цяпер беларускія баскетбалісткі ўвайшлі ў фінальную шасцёрку каманд і будуць змагацца за медалі.

АЛІМПІСКІ чэмпіён мінчанін Аляксандр Партноў вызначыўся на зімовым першынстве СССР па скачках у ваду.

На трохметровым трампліне ён выйграў залаты медаль, далёка адарваўшыся ад сапернікаў.

Мінчанка Ірына Сідарава заваявала сярэбраны медаль.

ФУТБАЛІСТЫ мінскага «Дынама» рыхтуюцца да новага сезона. Яны правялі дзве таварыскія гульні: з алма-ацінскім «Кайратам» (2:2) і дамагліся перамогі ў матчы з дынамаўцамі Сухумі — 1:0.

ЦАР-ДУБ

Прыгожы і велічны гэты дуб. Прамой, стройнай калонай узнімаецца яго ствол з доўгімі і моцнымі галінамі. Камель магутнага дрэва пакрыты цёмна-шэрай шурпатай карой. Чым далей верх, тым святлейшая кар...

Каля пяці вакоў жыве дуб-гігант у гаі Галевіцкага лясніцтва. Яго вышыня — 24 метры, дыяметр ствала — амаль два. Запас драўніны — 32 кубаметры.

Многа розных падзей бачыў цар-дуб. Выстаяў і перанёс усе нягоды: засуху і ўраганнае вятры, моцныя маразы, удары маланак... А ў апошнюю вайну фашысты спрабавалі зваліць на зямлю гордае дрэва. Мяшок узрыўчаткі не асіліў дуб, толькі выраваў ля камля вялікі кавалак драўніны.

За некалькі метраў ад цар-дуба расце яго сабрат. Гэта дуб-гігант асаблівай стройнасці і прыгажосці. Крона яго чымсьці нагадвае кароткую жаночую прычоску. Магчыма, таму работнікі лясгаса і жыхары наваколля называюць дрэва царыца-дуб.

Дзесяткі гурткоў мастацкай самадзейнасці працуюць пры Палацы культуры і тэхнікі Беларускага аўтазавода. Асаблівай папулярнасцю сярод дзяцвы карыстаецца гурток фатаграфіі, дзе пад кіраўніцтвам вопытных майстроў юныя аматары робяць свае першыя здымкі.

НА ЗДЫМКУ: у гурткоўцаў практычныя заняткі.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

Гумар

Хірург — бацьку дзіцяці, якое праглынула трохшмільнавую манету:

— Баюся, што аперацыя будзе дарэмнай. Гэтыя ж манеты даўно зняты з абароту.

Англічанін вярнуўся на радзіму, прабывшы год у Аўстраліі. Сустрэўшыся з прыяцелем, ён падзяліўся ўражаннямі:

— Выдатная краіна! Там,

дзе я жыў, было ўсё, што толькі можна пажадаць для майё сям'і: бары для мяне, выдатныя пясчаныя пляжы для дзяцей, сонца для жонкі і акулы для яе маці.

Француз абыякава глядзіць на Ніягарскі вадаспад.

— Кожную секунду тут падаюць мільёны галонаў вады! — гаворыць ён. — Няўжо вас не

ўзрушвае гэтае відовішча?

— Ніколькі. Куды ж гэтай вадзе дзецца? Вось калі б яна ўзнімалася ўверх, тады было б на што паглядзець.

— Як табе падабаецца твой малодшы брацік, Джо?

— Калі б гэта залежала ад мяне, я б адправіў яго туды, адкуль яго прынес бусел, а бусла пакінуў бы сабе.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зан. 359